

פתיח

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים משיעור בפרשת השבוע שנמסר

בבית הכנסת "קהל חסידים" בשכונת רמת אלחנן בני ברק ביום חמישי בשעה 21:30

גליון מספר 991

פרשת כי תצא שנת תשפ"ו

בפרוש רבנו יוסף ב"ר ש"ר כתוב ש'לך' נאסרה לבישת שעטנז, לפי שבגדי הכהן היו של כלאים, ואין ראוי לזרים, לאנשים הפשוטים, שיהיו לובשים בגדים שמשרתי ה' לובשים.

ובספר "אוצר הידיעות" מובא: תערכת שעטנז צמר ופשתים הביאו חרבו לעולם [בפרשת קין והבל], ולכן נאסר ללבש שעטנז.

ובזהר הקדוש מובא עוד, שעד היום השפעת מעשהו של קין קיימת בעולם, ומי שלובש כלאים מתעוררת עליו אותו רוח ומזיקתו. זוהי רוח של "שטן-עז" – שעטנז, כי השעטנז גרם רציחה בעולם.

ומענין שהטור והשו"ע הביאו הלכות שעטנז בסימן רצ"ח – רמז לקד שהוא הביא לרציחה.

"לא תדרש שלמים וטבתם כל ימך לעולם" (כג, ז)

בגמרא (מגלה יב ע"ב) מספר, שבאשר פס המלך אחשורוש על ושת המלכה, קרא לחכמי ישראל ושאל אותם מה לעשות במלכה ושת? אמרו לו חכמי ישראל: 'מאז שחרב בית מקדשנו וגלינו מארצנו, אין לנו את היכלת לעוץ עצה'. אז הציעו לו לשאל את המואבים, שכן כתוב "שאנן מואב", הם מעולם לא גלו ויושבים על מקומם, כמו יין על שמריו.

וכתב התוספות (שם ד"ה זיל), שמעשה זה היה לאחר שסנחריב בלבל את האמות, ולא היה שניד כלל לתעב את העמונים, כיון שלא נדעו מיהו עמוני ומי לא. אבל המואבים – אותם סנחריב לא בלבל, ועליהם נאמר "שאנן מואב".

לפי זה – אומר ה"חתם סופר" – מובן כי "לא תדרש שלמים וטבתם" של המואבים "כל ימך לעולם", ולמה? בגלל ש"שאנן מואב", ואפלו לאחר תקופת סנחריב, שפבר בלבל את האמות, והעמונים התערבבו באמות – המואבים עדן אסורים.

"לא תשיך לאחיד" (כג, כ)

העובר על אסור רבית הריהו חוטא בכל רגע ורגע, שכן מדי דקה עולה הרבית ותופחת, וגורמת לו להפשל שוב ושוב. יסוד זה קבע הרב מברסק, כפי שמספר בספר "מעשה שהיה":

באחת השנים הבחין הרב בערב יום כפור בשעת תפלת מנחה, כי גביר אחד, שהיה מפר כמלכה ברבית, מכה בחזקה ותרע על לבו בשעה שהוא אומר: "על חטא שחטאנו לפניך בגשך ובמרבית".

הבין הרב, כי ההוריה תשובה עלו בלבו, והחליט לנצל שעת כשר זו, כדי למחות בו על מעשיו, ולהעמידו על חמרתם.

קרא לו, אפוא, ואמר: "לודי קזה בדיק התפנו ושעיהו הנביא, בשעה שצחק על מה תכפו, עוד תוסיפו סרה" (ושעיהו א, ה), באותו רגע בו המלכה ברבית מכה על לבו, הוא ממשיך לחטא, משום שגם בין מכה אחת לחברתה גדלה והולכת הרבית שהוא מקבל...

"וכתב לה ספר בריתת" (כד, א)

ידוע שאם כותבים בגט שם באפו לא נכון ופסל הגט פלו.

בהגדה של פסח "מעשה רב" מובא המעשה הבא:

"כי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלקיך בידך" (כא, ו)
מדוע פותחת התורה בתבת "אויבך" בלשון רבים, ומסיימת ב"ונתנו" בלשון יחיד?

אומר "חדושי ידידה הלוי", שחז"ל דורשים פסוקים אלו על מלחמת היצר. והנה פעמים רבות נצב לו האדם בפתחו של מאבק בינו לבין יצרו, אולם כאשר הוא בא ונלחם נגדו, מתברר, שהיצר הרע איננו בודד במערכה, אלא מסייעים ועוזרים רבים עומדים לשרותו – הלא המה כל אלו שפועל "זכו" לטפולו המסור, וכיום השפיעו ממנו כל כך, עד שהם עצמם מתגייסים לעזרתו...

אחד מגדולי ישראל ספר בהקשר לכך את הספור הבא:
בהיותי רב בעירה קטנה בחו"ל פגשתי באחד הקמים את היצר הרע מהלך מולי עצבני ומרגז.

שאלתי אותו: "מדוע אתה נראה רע כל כך?"
נענה היצר ואמר: "כאן בעירה אין לי עם מי לדבר, למרות שאני עובד ומשקיע, אינני מצליח להתקדם בכלל!"

לקמים – ממשיך אותו רב ומספר – נהייתי לרב בגרליו, והנה, באחד הקמים, פוגש אני שוב ביצר הרע, הפעם הוא היה נראה שונה לחלוטין – ישוב היה רגוע פלו בבית מרוח, והתענג על המנוחה.

"מה המצב כאן?" – שאלתי.

"כאן מצוי" – ענה לי מדשו ענג – "כאן אינני צריך להתאמץ כלל, עוזרים רבים יש לי: תאטראות, בתי קולנוע, עיתונים וכיוצא בזה..."

אולם, באה התורה ואומרת: "כי תצא למלחמה... ונתנו ה' אלקיך בידך", כשתעמד ותכריז מלחמה כנגד היצר הרע, יעזר לך הקב"ה להצליח במלחמה נגדו, ולא זו בלבד, אלא ו"שבת שבי", יתכן, שאף תזכה לסיעתא דשמיא מיוחדת, ותחזיר אף את אלו שפבר נשבו ונפלו בידו.

"כי יהיה לאיש בן סורר ומורה... ורגמהו כל אנשי עירו באבנים ומת" (כא, יח-כא)

בן סורר ומורה נהרג על שם סופו. הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף שממלה ממו אביו ומבקש למודו ואינו מוצא, ועומד בפניו דרכים ומלסטים את הבריות, אמרה תורה ימות ופאי נאל קמות חב (רש"י)

ותמוה, אף אם נאמר כי בן סורר ומורה נדון על שם סופו, מדוע נדון בסקילה, הלא אם ילסטים ויהרג את הבריות – יהא דינו בסיף, שהיא מיתה חמורה פחות מן הסקילה?

באר המהרי"ל דייסקין: מי שעתיד ללסטים ולהרג את הבריות, בודאי גם עתיד לחלל שבת – אשר ענשו סקילה. אלא שבאשר צוהה התורה להמיתו כבר בתחלת היותו בן סורר ומורה, הרי זה כדי למנע ממנו להגיע לסופו, שיעמד בפניו דרכים וילסטים את הבריות. ומשעה שצוהה התורה על מיתתו ובאה וקבעה איזו מיתה תהא זו – קבעה התורה כי מיתת בסקילה, על מה שודאי עתיד לחלל שבת.

"לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו" (כב, יא)

אסור לבישת שעטנז הוא מהמצוות שאין לנו בהן הסבר הגיוני – זהו "חוק" וְעַם כָּל זֹאת, מצינו בזה כמה 'טעמים', לספר מעט את האזן:

רבי חיים מוולוז'ין כתב פעם מכתב לביתו הרבנית חסה ע"ה, שהיתה רעיתו של **הרב מלינדא**, ושלח את המכתב עם העגלון הנוסע לאותה עיר.

לפתע קרא רבי חיים לבנו רבי יצחק ואומר לו בדחיפות: "רוץ לעגלון ותן לו את המכתב הזה, ותחזיר את המכתב שנתתי בידו!"

ר' רבי יצחק, אד העגלון כבר נסע.

אמר רבי חיים לבנו לשפר עגלה ולרדף אחרי העגלון כדי להחליף המכתבים, וכך היה.

בדרך קרא רבי יצחק את המכתב כדי להבין מה מקור הדחיפות הנוראה, וראה שמדבר במכתב שגרתי מאב לבתו. התפלא מאוד לענן הדחיפות. השיג את העגלון והחליף בין המכתבים.

קרא את המכתב הראשון ולמרבה פליאתו ראה שהמכתב זהה למכתב השני.

הגיע לביתו ושאל את אביו לפשר הדבר.

אמר לו רבי חיים: "לא שמת לב, אד שמא של בתי היה כתוב שם בשנוי של אות אחת. והנה יתכן שפעם, בעתיד ירצה בעל לכתב גט לאשתו ששמה חסה, ובית הדין יחפשו ויבררו איד כותבים את השם "חסה", ואז יזכרו במכתבי, ומי יודע אם לא אגרו שפיסל הגט. על כן, מאחר שטעיתי בכתובת השם עשיתי מאמץ מיוחד להחזירו ולתקן את הדרוש תקון.

למים התברר שבאמת השתמשו במכתב הזה כדי לכתב גט לאשה בשם חסה.

"ושמח את אשתו" (כד, ה)

אדם הנושא אשה פטור במהלך שנת הנשואין הראשונה שלו מכל מיני משימות, וזאת על מנת לאפשר לו למלא את חובתו באותה שעה – "ושמח את אשתו אשר לקח".

גם בהמשך שנות חיהם המשותפים, אנו מוצאים את התייחסותה של התורה לתפקידו של הבעל בבית, כשהתאם לכך פוטרים אותו מחובות מסוימות, או קובעים אותו מתוך התחשבות בנתינים שלו.

כך, לדגמא, אנו מוצאים את קביעת מספרם של העולים לתורה משנתה בין יום טוב לשבת – בעוד בשבת עולים לתורה שבעה אנשים, וביום הכפורים עולים ששה, בכל יום טוב עולים רק חמשה אנשים לתורה.

את הסבה לכך מנמקת הגמרא (מגלה כג ע"א) בכך שביום טוב "מאחרים לבוא וממהרים לצאת", ורש"י מפרש, שביום טוב מאחרים לבוא לבית הכנסת משום שצריכים לתקן את סעדת היום ולבשלה.

וקשה, הלא תפקיד בשולה של סעדת יום טוב מטל על כתיבה של האשה, וההליכה לבית הכנסת היא מטלה של הבעל – מדוע, אם כן, הצריך בבשול הסעדה, גורם לבעל לאחר לבוא לבית הכנסת, או למהר לצאת משם?

מתוך **רבי יעקב עמדין זצ"ל**, שבשעה שהאשה מבשלת, תפקידו של הבעל לשמר על הילדים, כך שהיא תהיה פנויה למשימת הבשול לכבוד סעדת היום.

בשל כך, הוא איננו יכול להגיע לבית הכנסת כרגיל בכל יום ומתאחר מעט. לכן קבעו חז"ל שבאותו יום יקצרו את משך זמן קריאת התורה, על ידי כך שהמשה אנשים בלבד יעלו לתורה, בשונה משבת ויום הכפורים!

ההתחשבות בצרכי האשה והרצון לשמח אותה ולגרום לה להנאה, עובר כוחו השני אצל גדולי ישראל, ומוכיח כי ככל שהאדם גדול יותר ודבוק בתורת ה' יותר, הוא מצליח לאמץ לעצמו הנהגות עדינות ורגישות יותר.

אחד מתלמידיו של **רבי חיים שמואלביץ זצ"ל** התארח בביתו באחת מסעדות השבת, והנה הוא הבחין שרבי חיים יוצא מגדרו ומשבח את טעמים של הדגים שהכינה זוגתו לכבוד שבת קדש בהתפעלות רבה.

תמה התלמיד בינו לבינו: הלא הם אינם בשנת הנשואין הראשונה שלהם... וכי רבי חיים אינו מכיר כבר את טעם הדגים? שמה, אכן, בשבת זו טעמים שונה מן הרגיל...

כשהבחין רבי חיים בתמיהתו, הוא פנה אליו ושאל אותו: "נכון שאני דרשן מפרסם?"

"אמת" – אשר התלמיד, לשיחתו השבועית של רבי חיים בשיבה, נהרו מכל קצות העיר יהודים שרצו לשמע את דבריו. ויבכל זאת – המשיך רבי חיים – "אם לאחר דרשה יגש אלי ללדון קטן ויאמר לי שהוא נהנה מן הדברים, יסב לי הדבר ענג רב. גם פעת הדברים דומים, אמנם כן, כבר פעמים רבות טעמתי מן הדגים שמכינה זוגתי, ותמיד יוצאים הם מצליחים ביותר, אולם עדן אני חש חובה בכל פעם לומר שהם היו טעימים".

"והכהו לפניו כדי רשעתו" (כה, ב)

תבת "והכהו" נקראת ישר והפוך באותה משמעות, ומעבדה זו למד **הרבי מגור, בעל ה"פני מנחם"** זצ"ל, לקח מאלף, אותו בקש להעביר לצעירי הצאן, כפי שמוכא בעלון **"פנינים"**.

היה זה כאשר נכנס אל הקדש פנימה מחנך, אשר בקש להתנעץ באי אלו נושאים חנוכיים שעמדו על הפרק, ובין השאר שח לרבי אודות מקרה של לך, אשר חבריו מציקים לו ואפלו מכים אותו.

הרבי הגיב מיד: יש לומר למלמדים להחדיר בלב התלמידים את הענין, ששמו שכתוב בספרים הקדושים (בעל הטורים שמות ל, יב) שהנותן צדקה אינו מפסיד, משום שהקסף שב אליו, ורמז לכך בתבת "ונתנו" הנקראת באפן דומה מן הסוף להתחלה ומן ההתחלה לסוף, המלמדת כי כמו שנותן, כך יקבל.

כך גם בתבת "והכהו" הנקראת ישר והפוך ישנו רמז, שהמכה לחברו, הן בידיו והן באמצעות כח הדבור שלו – הריהו מכה את עצמו, ולא ירחק היום עד שהוא עצמו יצא נזק מן ההפאה הזו!...

ענינים מתוך הספר "מתוק האור"

על ספר תהלים חלק ראשון

"אשירה לה' כי גמל עלי" (יג, ו)

מבאר ה"ן איש ח"י, שבאשר נולד יצחק נאמר (בראשית כא, ו): "ותאמר שרה צחק עשה לי אלקים כל השמע יצחק ליי", ורש"י הביא את דברי המדרש: "הרבה עקרות נבקדו עמה, הרבה חולים נתרפאו בו ביום, הרבה תפלות נענו עמה, ורב שחוק היה בעולם", שפך היא הנהגתו של הקב"ה בעולם, שקשמושע את הצדיק, מושיע עמו עוד בני אדם.

הוא שאמר דוד: "אשירה לה' כי גמל" – שהקב"ה גמל טובה להרבה אנשים, "על" – אגב שהושיע אותי.

